

ТЕМА 2.

МІЖНАРОДНИЙ РИНОК ТОВАРІВ, ПОСЛУГ ТА ІННОВАЦІЙ

1. Сутність та сучасні тенденції розвитку світового ринку. Показники світової торгівлі.
2. Сучасна товарна та географічна структура світового ринку.
3. Світовий ринок інновацій як основа інтернаціоналізації науково-технічної сфери.
4. Міжнародна торговельна політика.
5. Роль СОТ в регулюванні міжнародних торговельних відносин.

1. СВІТОВИЙ РИНОК

- це сфера стійких товарно-грошових відносин з приводу обміну продуктами праці (товарами і послугами) між продавцями та покупцями різних країн.
- **2015: 16,0 трлн. дол. США** – обсяг торгівлі товарами;
- 2015р. – падіння торгівлі до -14% через падіння експортних цін на 15%
- Сповільнення світової економіки, рецесія єврозони, нестабільність фінансової системи, геополітична напруга (Близький Схід, Східна Європа);
- Сповільнення розвитку Китаю, рецесія у Бразилії, падіння цін на нафту (ріст у першому півріччі 2016р.) та волатильність обмінного курсу валюти;
- Сповільнення попиту на імпорт в Азії та інших сировинних країнах
- **4,68 трлн. дол. США** – частка світового експорту комерційних послуг.

Тенденції розвитку світової торгівлі

- Зниження вартості перевозок і зв'язку – вплив на глобальну торгову систему
 - Світова торгівля максимально впала за 6 років (падіння реальних доходів населення та імпорту у країнах-імпортерах нафти, що пов'язано з обваленням світових цін на нафту у 2014 році (зниження на 47% в період між 15 липня і 31 грудня); нерівномірне відновлення економіки в розвинених країнах і зростання геополітичної напруженості у світі;
 - падіння попиту зі сторони розвинених країн, що стимулював ріст експорту з країн, що розвиваються та з перехідною економікою;
 - поява міжнародних ланцюгів поставок, підйом економічних суб'єктів з країн, що розвиваються;
- зростання внутрішньорегіональної торгівлі;
- розширення номенклатури товарів і послуг, якими торгують на ринку;
- зростання обміну виробами проміжного характеру (вузлами, деталями, компонентами), що виготовлені на підприємствах різних країн;
- ріст та нестабільність цін на товари масового споживання;
- зниження енерго- та матеріаломісткості виробництва;
- Трансатлантична економічна інтеграція США +ЄС (Трансатлантичне торговельно-інвестиційне партнерство (Transatlantic Trade and Investment Partnership, TTIP)

Проблеми розвитку

- Зростання частки у зовнішній торгівлі країн, що розвиваються порівняно із розвинутими (2005р.: 33%, а 2015р.: 42%)
- Швидке розповсюдження глобальних виробничих систем (ланцюгів), в рамках яких товари переміщуючись між країнами проходять через напівфабрикати від сировини до продуктів (через зниження витрат транспорту і зв'язку)

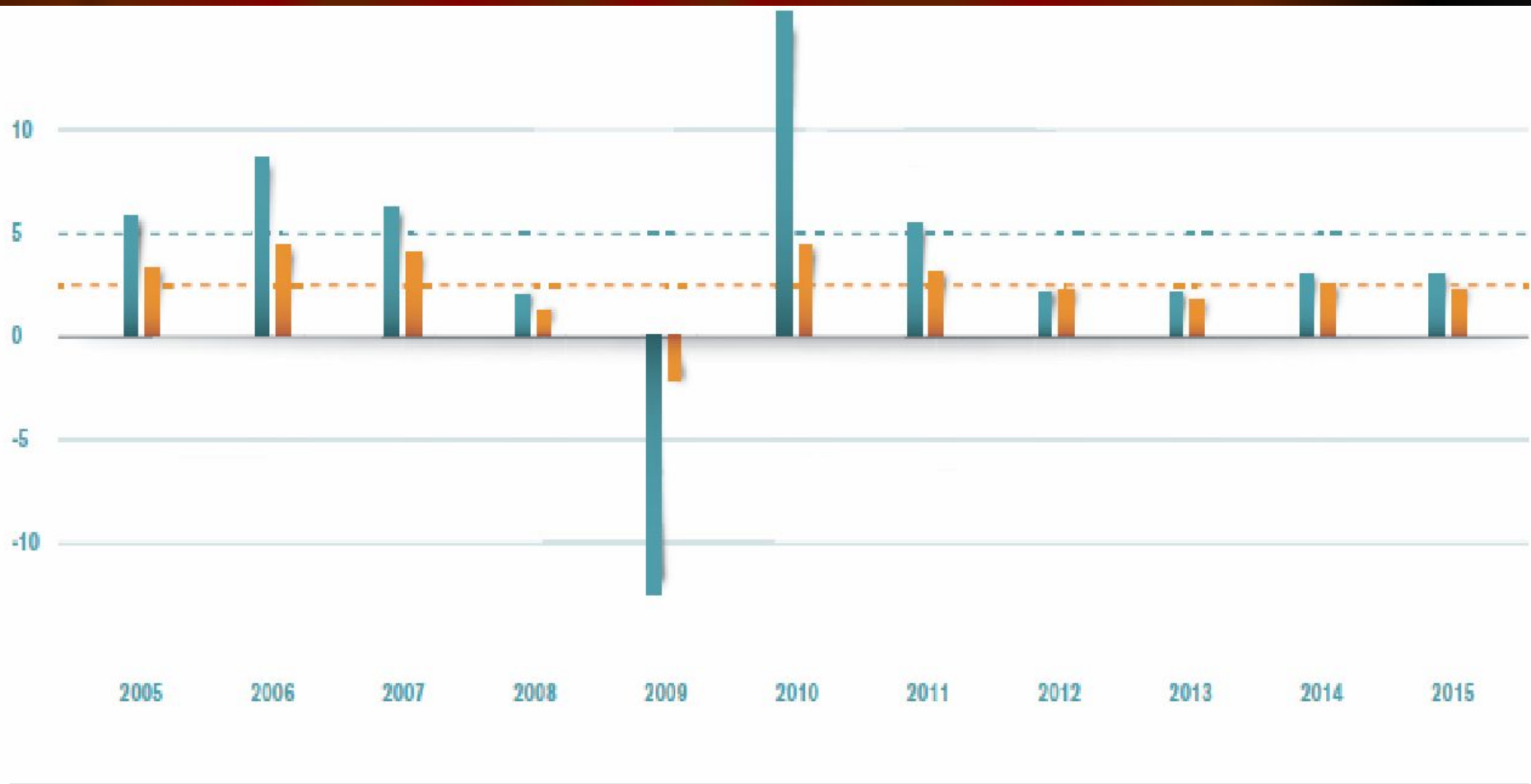

Країни спеціалізуються на виробництві не готових товарів, а компонентів чи окремих виробничих операцій, що розширило експорт, освоєння технологій та залучення іноземних інвестицій

- Висока торгова інтеграція, преференційні торговельні угоди стосовно стандартів, інвестицій, охорони інтелектуальної власності, політики конкуренції (*проблема: як забезпечити, щоб преференційні угоди і багатостороння торгівля в рамках СОТ доповнювали одна одну, а не конкурували*)
- Синхронізація та глобалізація макроекономічних шоків (країни, що розвиваються найбільш вразливі через механізм зовнішньоекономічних зв'язків)

Ріст обсягів світової торгівлі товарами та ВВП (%)

Merchandise trade volume growth (avg. exports and imports)

Average merchandise trade volume growth since 1990

Real GDP growth at market exchanges rates

Average real GDP growth since 1990

Динаміка торгівлі товарами та послугами 2005-2015

Показники міжнародної торгівлі

Зовнішня торгівля

Міжнародна торгівля

Світова торгівля

Показники обсягів	Показники структури	Показники динаміки	Показники результатів
Експорт	Товарна структура	Темпи росту та приросту відповідних показників	Сальдо торгового балансу
Імпорт	Географічна структура		Сальдо балансу послуг та некомерційних операцій
Зовнішньоторговий обіг	Видова структура		«Умови торгівлі»
Фізичний обсяг торгівлі	Інституціональна структура		Обсяг експорту, імпорту та зовнішньоторгового обігу на душу населення
Генеральна торгівля			Експортна, імпортна, зовнішньоторговельна квоти
Спеціальна торгівля			

Показники обсягу

- **ЗТО** = Експорт + Імпорт
- **Генеральна торгівля** = ЗТО + Транзит
- **Спеціальна торгівля** = ЗТО – Реекспорт – Реімпорт
(чистий зовнішньоторговельний обіг, тобто продукція, ввезена в країну чи вивезена з неї)
- **Експорт** – це продаж з вивозом за кордон товарів і послуг.
- **Реекспорт** – продаж та вивіз з країни раніше ввезених на її територію товарів, що не піддавались обробці
- **Імпорт** – ввезення в країну товарів та послуг;
- **Реімпорт** – ввезення раніше вивезених за кордон товарів, які не піддавались обробці, тобто це експортні операції, що не відбулись (повернення покупцем бракованого товару, повернення товару, що не був проданий через аукціон, повернення товару, не реалізованого через консигнаційні склади): перетинання вітчизняними товарами митниці двічі: при ввезенні і вивезенні. Товари, що повертаються з виставок і ярмарок, до реімпортуєчих не відносяться.

Показники структури

- *товарна структура* – це показники розподілу експорту та імпорту за основними товарними позиціями;
- *географічна структура* – розподіл товарного потоку за країнами, групами країн та регіонами світу;
- *інституційна торгівля* – розподіл торгівлі за суб'єктами і методами товарного обміну;
- *видова структура* – розподіл торгівлі за видами товарного обміну.

Показники результатів

- *експортна/імпортна квота* (відношення експорту/імпорту до ВВП)

$$E \text{ к.в.} / I \text{ к.в.} = E \text{ з.р.} / (I \text{ з.р.}) / \text{ВВП} * 100\%$$

- *квота зовнішньоторговельного обігу*

$$ZTO \text{ к.в.} = ZTO \text{ з.р.} / \text{ВВП} * 100\%$$

- *Сальдо торговельного балансу*

$$C = \text{Експорт} - \text{Імпорт}$$

- *експорт /імпортна душу населення*

$$E \text{ д.н.} = E \text{ з.р.} / (I \text{ з.р.}) / \text{населення}$$

Світовий ринок послуг

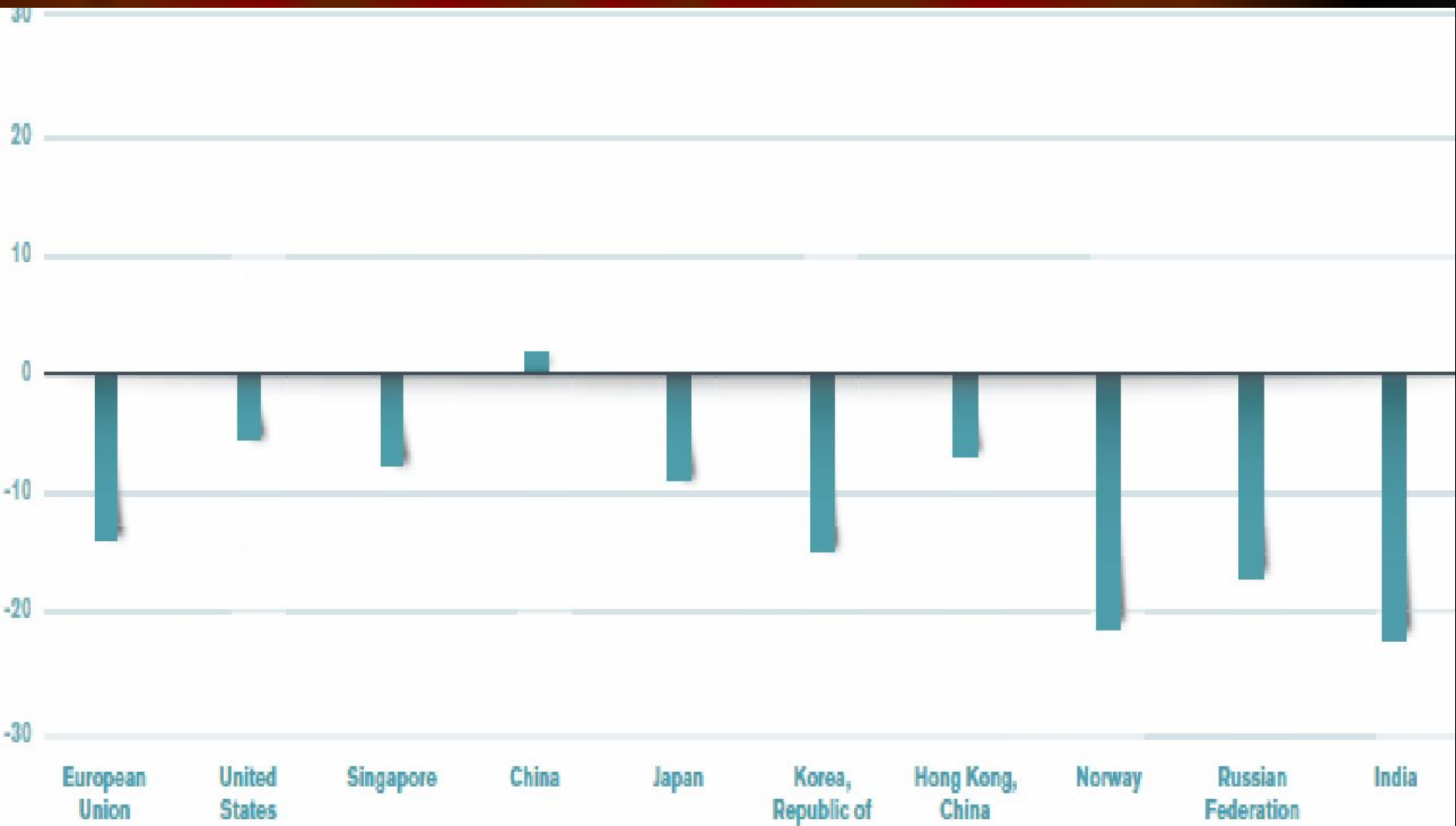
– це система міжнародних відносин обміну, які існують на основі міжнародного поділу праці та інших форм МЕВ, де основним товарним об'єктом виступають різноманітні види послуг

1. Транспортні послуги;
2. Туризм;
3. Інші комерційні послуги:
 - 3.1. Комунікаційні послуги;
 - 3.2. Будівництво;
 - 3.3. Страхові послуги;
 - 3.4. Фінансові послуги;
 - 3.5. Комп'ютерні та інформаційні послуги;
 - 3.6. Роялті та ліцензійні платежі;
 - 3.7. Інші бізнес-послуги;
 - 3.8. Особисті, культурні послуги, відпочинок

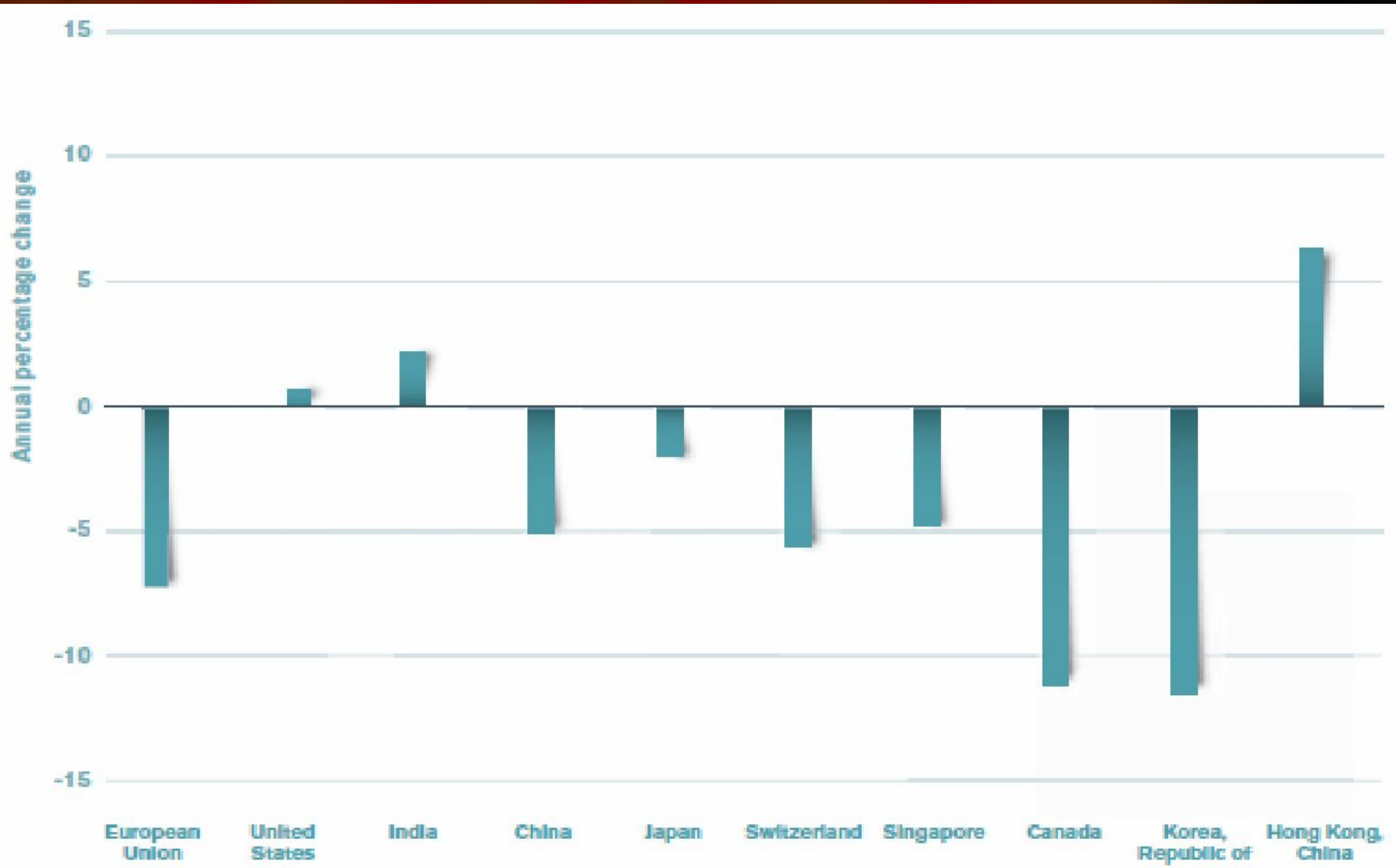
СПЕЦИФІЧНІ РИСИ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ ПОСЛУГАМИ

- місце виробництва і споживання послуг співпадає;
- ступінь концентрації на ринку послуг значно більша, ніж на ринку товарів;
- національна сфера послуг захищена більш сильно;
- тісний зв'язок ринку послуг з ринком товарів, капіталів і робочої сили;
- Падіння світового транспортного сектору на -10% через падіння попиту у країнах, що розвиваються;
- Падіння -15% у будівництві;
- Спад туристичних послуг;
- структурі МТ комерційними послугами збільшується частка країн, що розвиваються: частка СНД за 2000-2007рр. збільшилась на 75% та склала 2,5% світового експорту (лідери – Росія, Україна, Казахстан);
- *Міжнародний ринок послуг складається з:* послуг фрахту; інших транспортних послуг; туризму; інших послуг, що надають державні організації (банківські, страхові, біржові, посередницькі, експорт технологій тощо); інших послуг, що надаються приватним сектором.

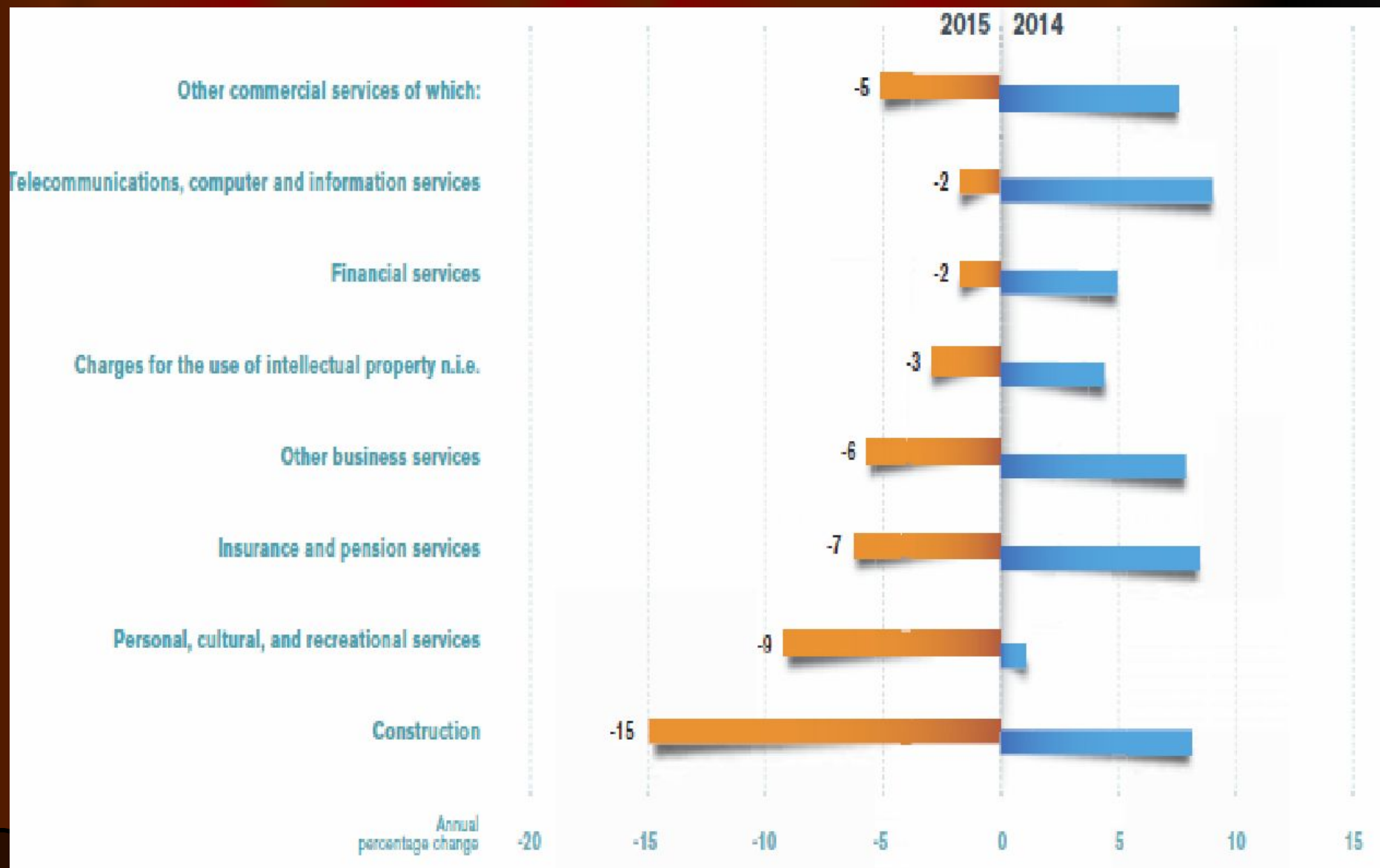
Провідні експортери транспортних послуг, 2015

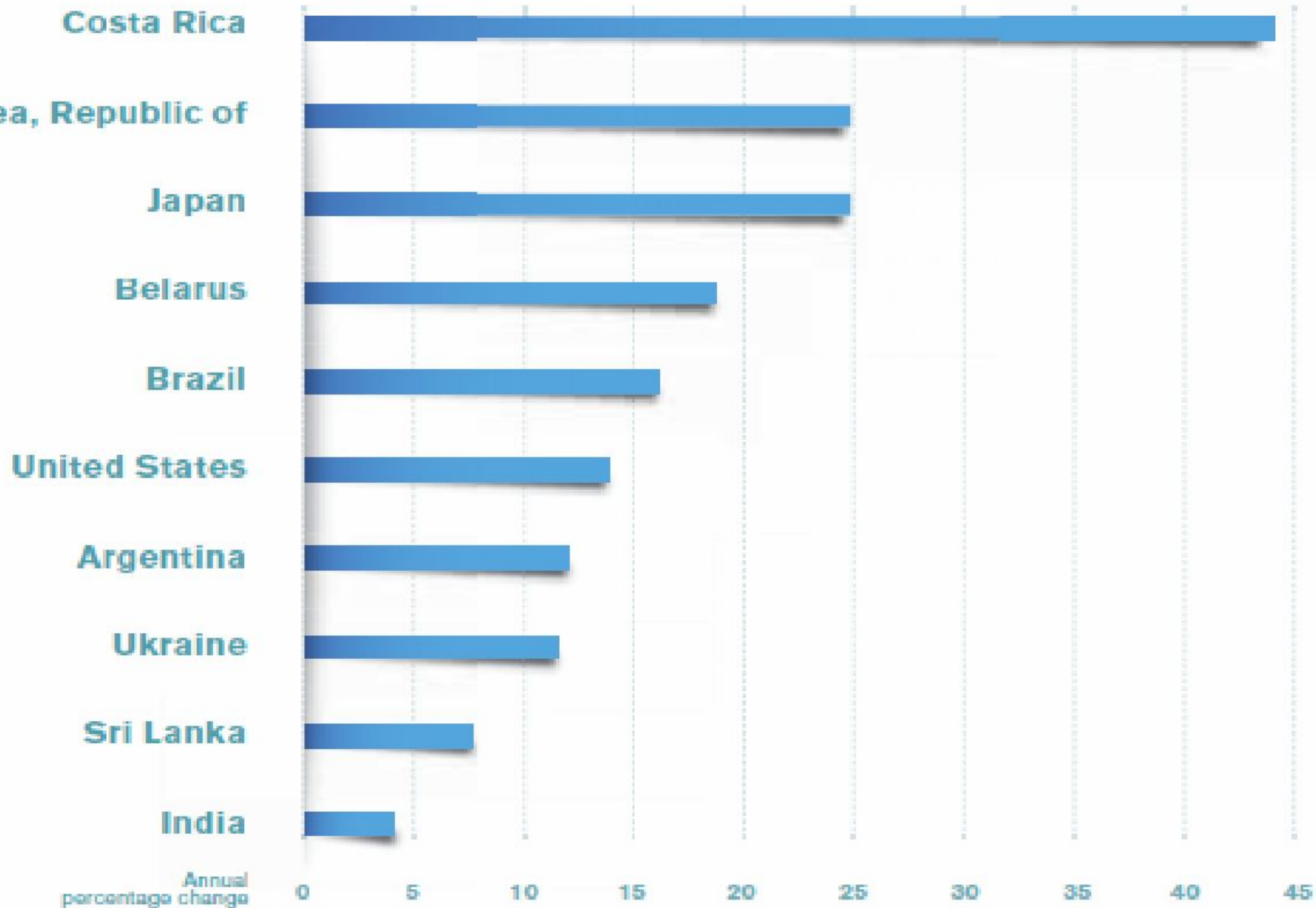
Провідні експортери інших комерційних послуг, 2015

Світовий експорт інших комерційних послуг за категоріями, 2015

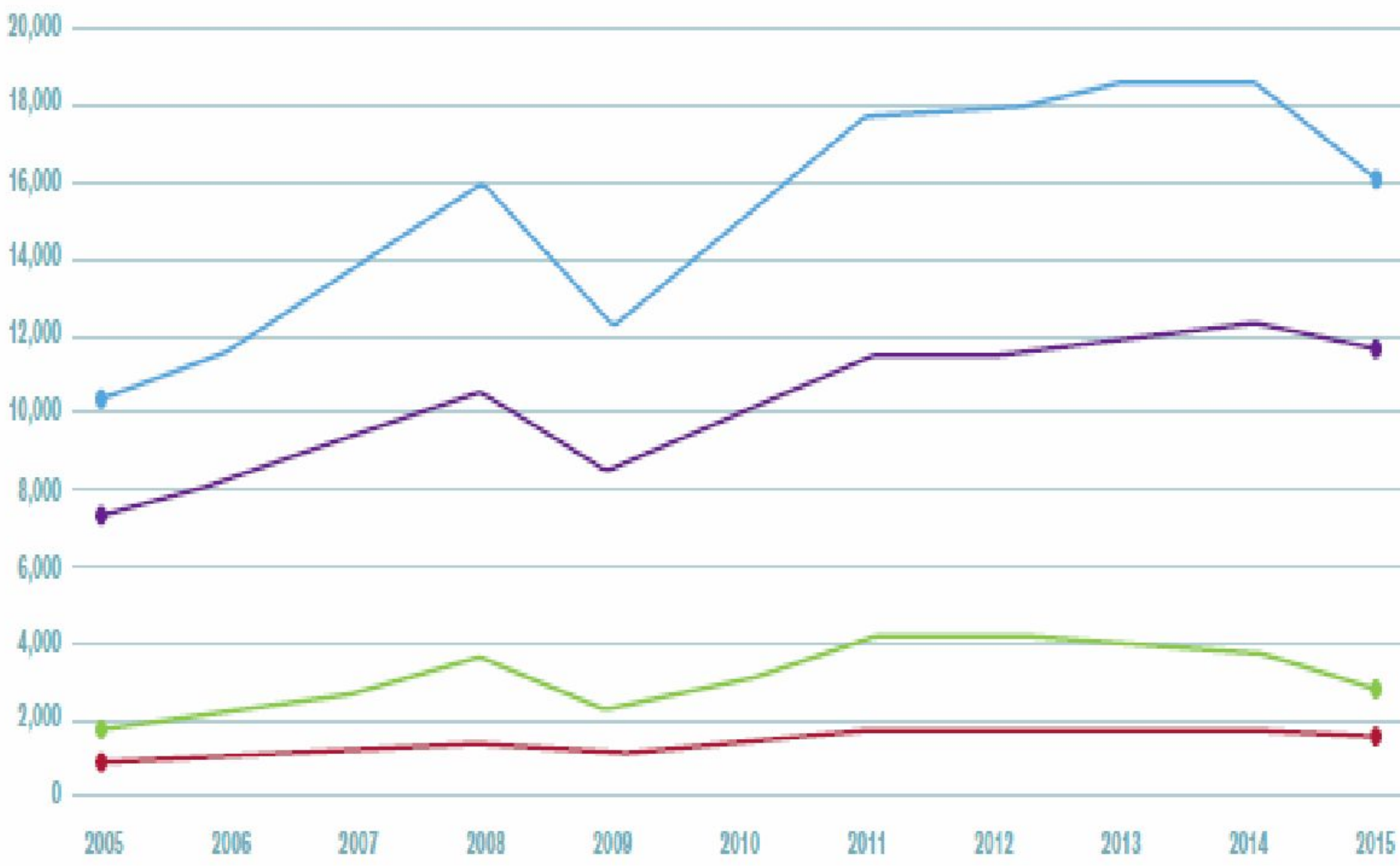
Експорт комп'ютерних послуг, 2015

2. Сучасна товарна та географічна структура СВІТОВОГО РИНКУ.

Table 1: GDP and merchandise trade by region, 2011–13
(annual percentage change)

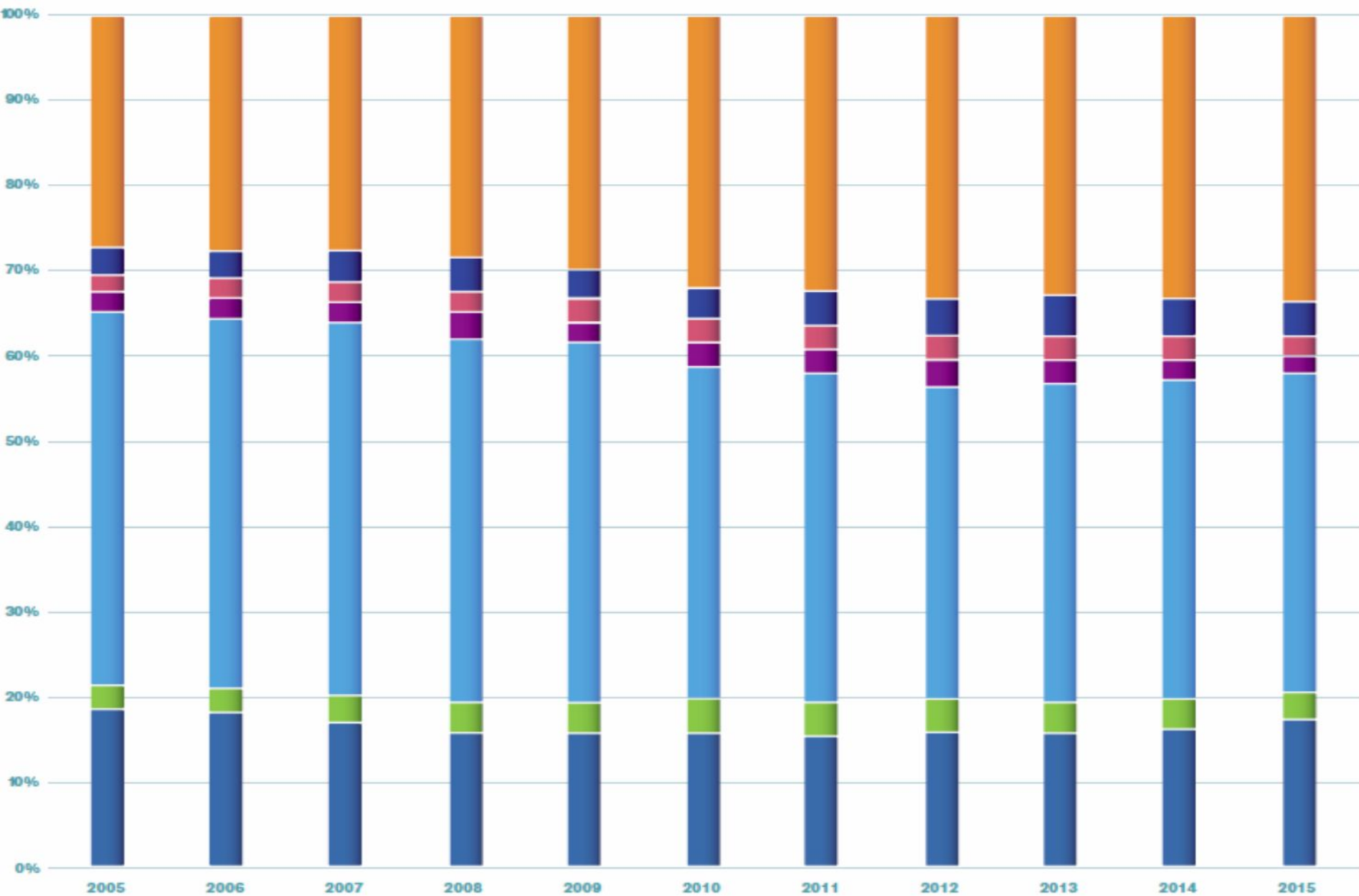
	GDP			Exports			Imports		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013	2011	2012	2013
World	2.8	2.3	2.2	5.5	2.4	2.5	5.3	2.1	1.9
North America	2.0	2.6	1.8	6.6	4.4	2.8	4.4	3.1	1.2
United States	1.8	2.6	1.9	7.3	3.8	2.6	3.8	2.8	0.8
South and Central America^a	4.5	2.7	3.0	6.8	0.7	1.4	13.0	2.3	3.1
Europe	1.9	-0.1	0.3	5.6	0.8	1.5	3.2	-1.8	-0.5
European Union (28)	1.7	-0.3	0.1	5.8	0.4	1.7	2.8	-1.9	-0.9
Commonwealth of Independent States (CIS)	4.9	3.5	2.0	1.6	0.9	0.8	17.3	6.8	-1.3
Africa	1.1	5.7	3.8	-8.2	6.5	-2.4	5.1	12.9	4.1
Middle East	5.7	3.4	3.0	7.8	5.2	1.9	4.5	10.5	6.2
Asia	4.1	4.0	4.2	6.4	2.8	4.7	6.6	3.7	4.5
China	7.7	7.7	7.5	8.8	6.2	7.7	6.8	3.6	9.9
Japan	1.4	1.6	1.5	-0.6	-1.0	-1.9	4.3	3.8	0.5
India	3.2	4.4	5.4	15.0	0.2	7.4	9.7	6.8	-3.0
Newly industrialized economies (4) ^b	4.1	1.8	2.7	7.7	1.4	3.5	2.7	1.4	3.4

● Total merchandise ● Agricultural products ● Fuels and mining products ● Manufactured goods

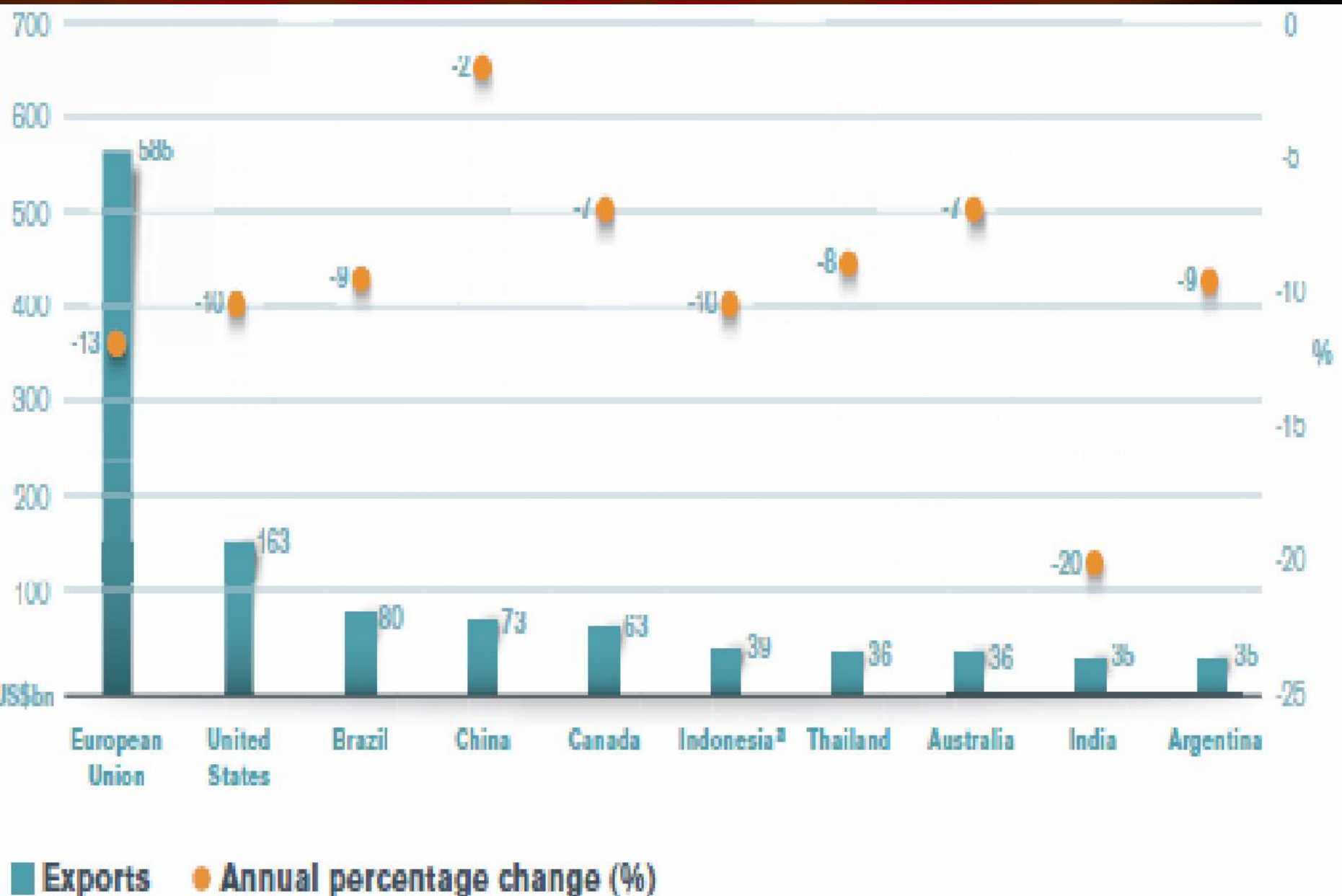
Merchandise trade of WTO members by region, 2005-2015

(percentage share, %)

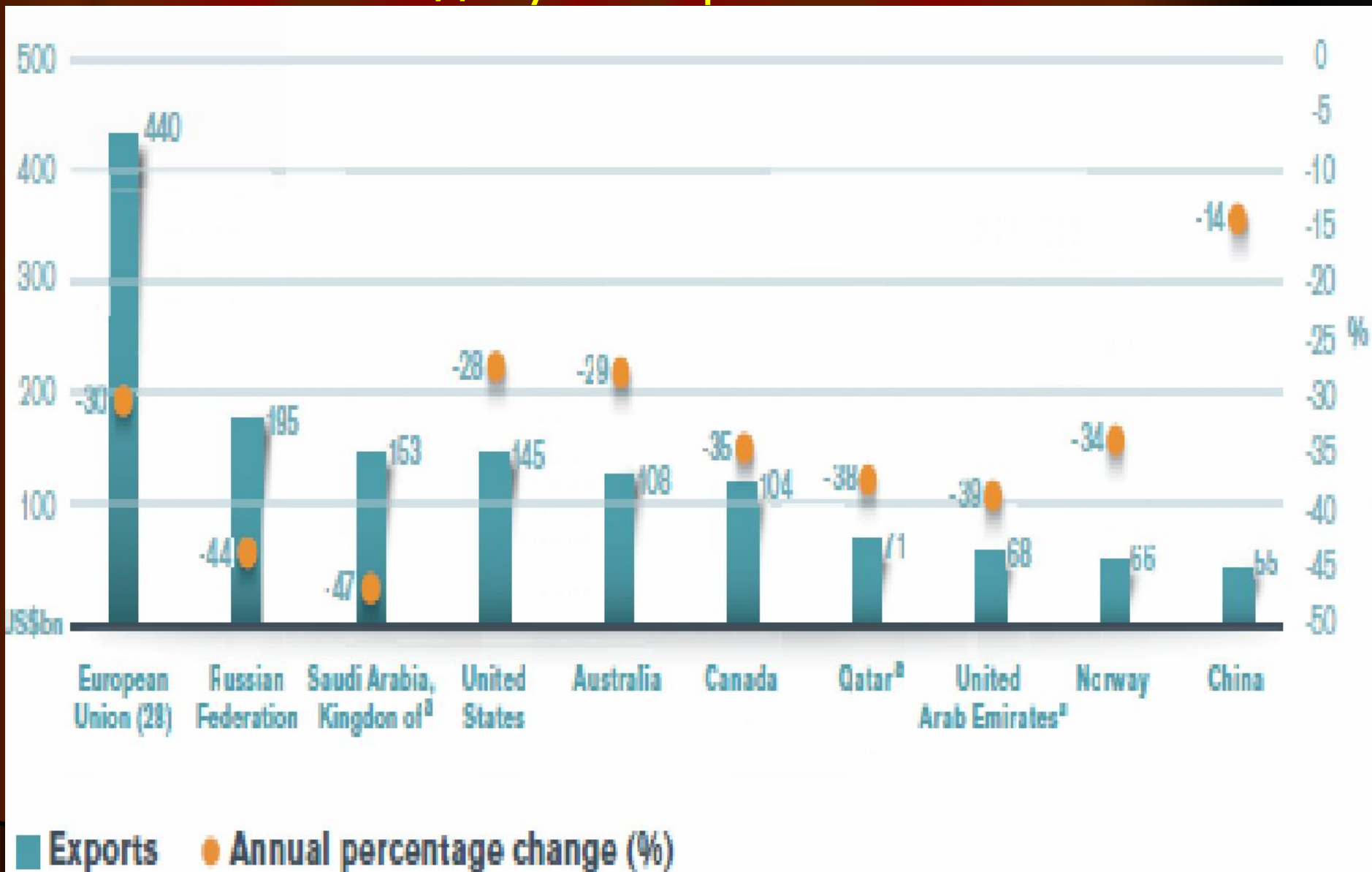

■ North America ■ South America ■ Europe ■ Commonwealth of Independent States ■ Africa ■ Middle East ■ Asia

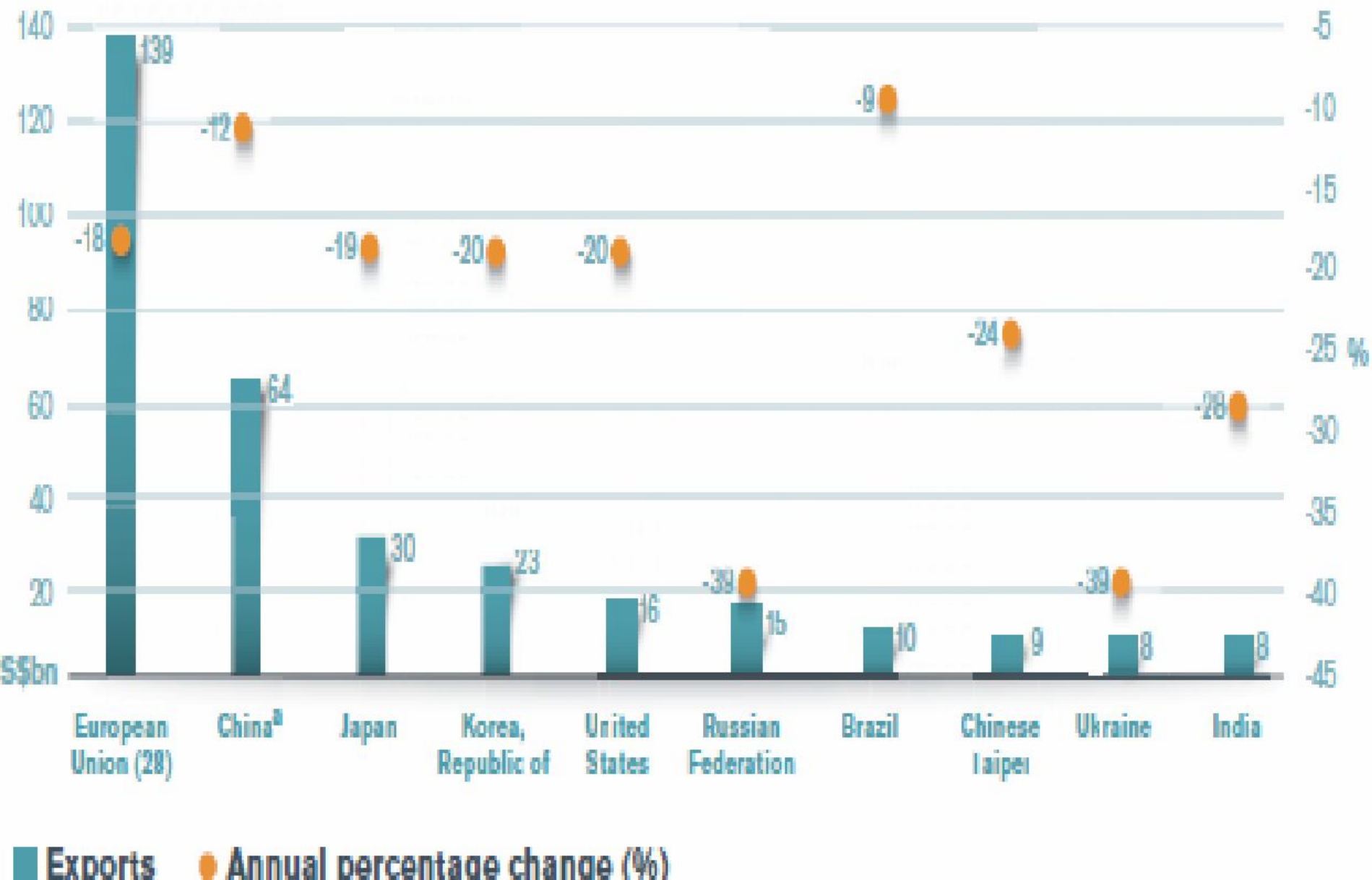
Топ 10 експортерів с/г продукції, 2015

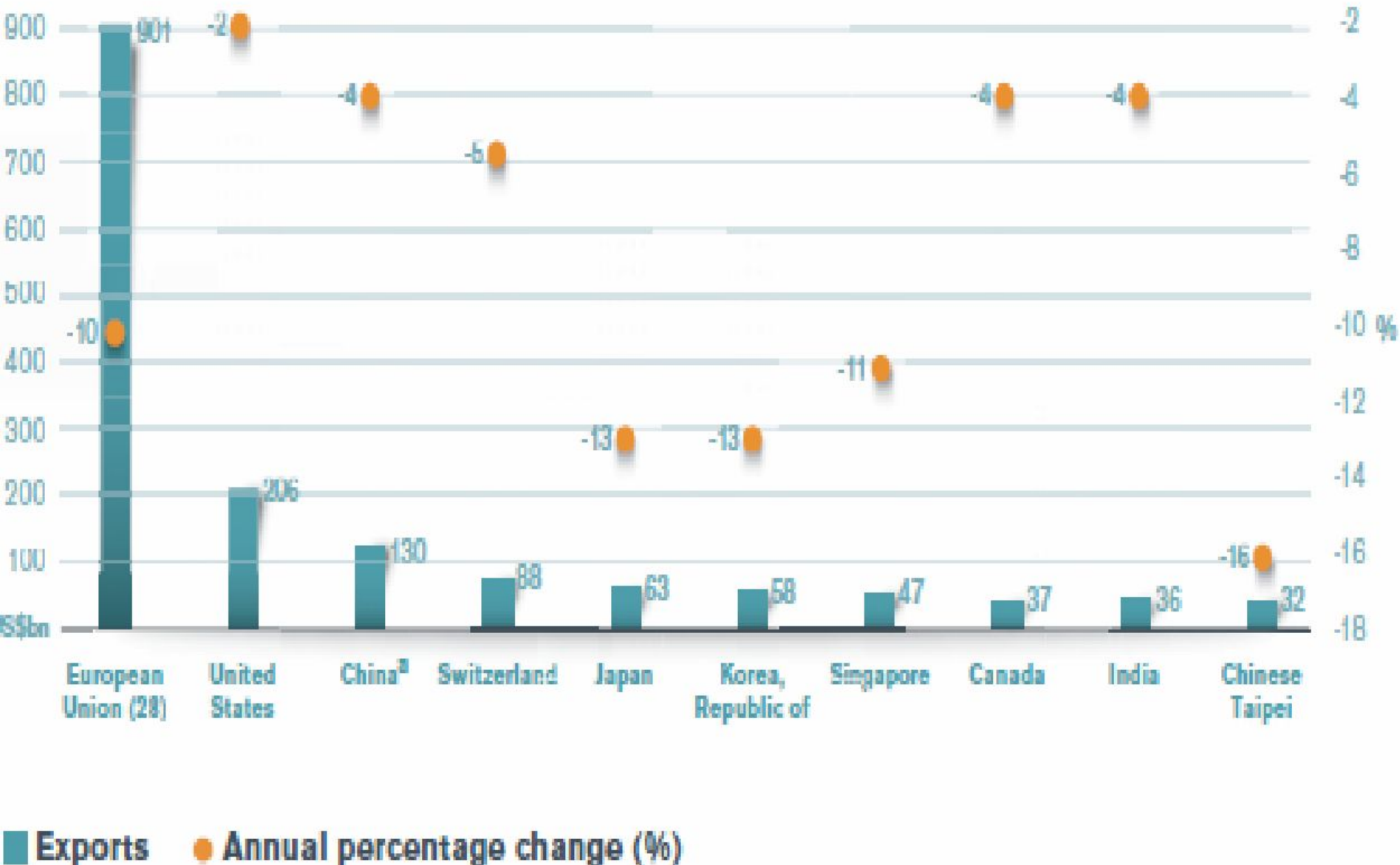
Топ 10 країн-експортерів палива та сировини видобувної промисловості

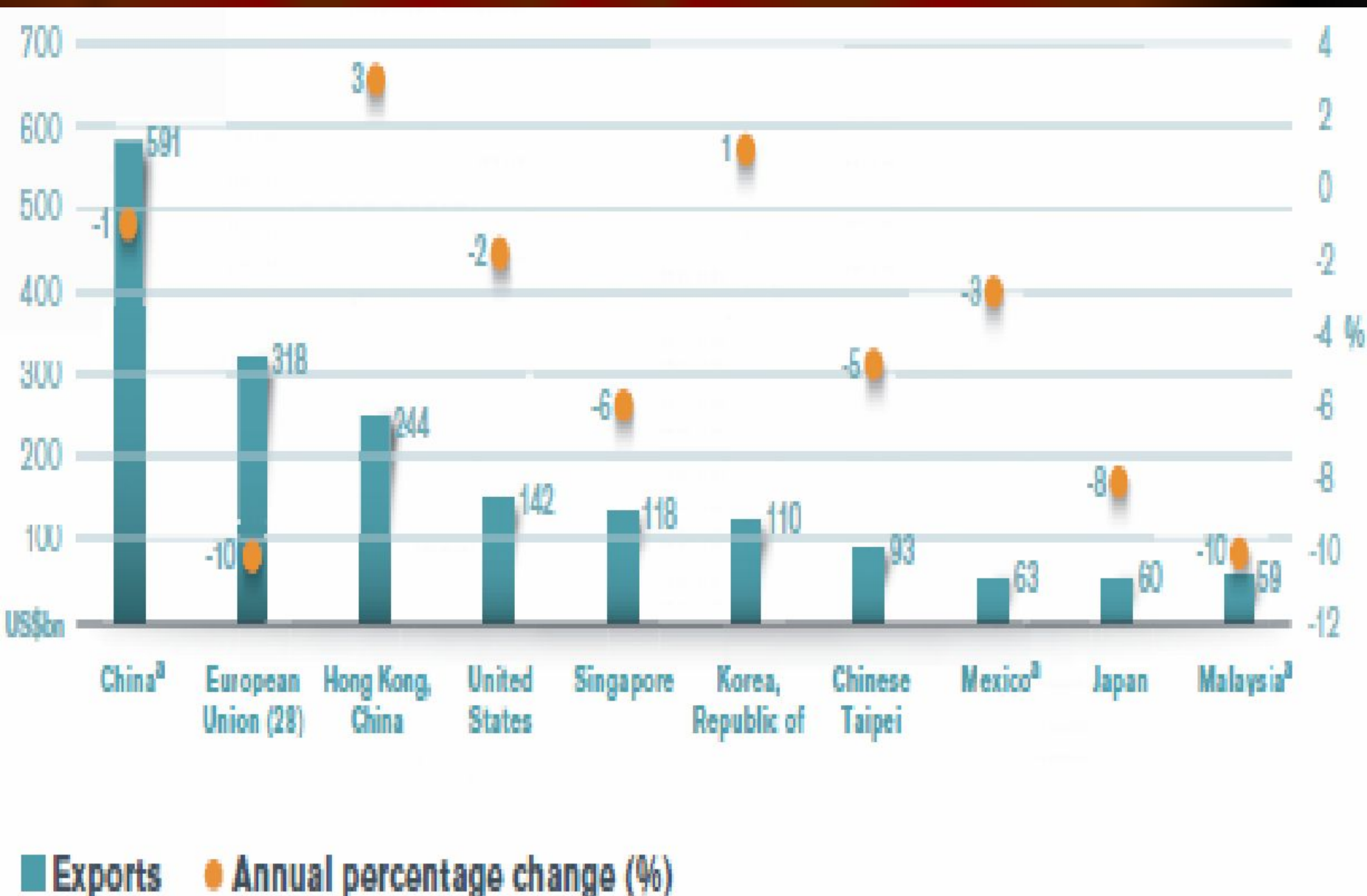
Топ 10 країн-експортерів сталі та заліза, 2015

Топ 10 країн-експортерів продукції хімічної галузі, 2015

Топ 10 експортерів офісного та телекомунікаційного обладнання, 2015

Світові експортери та імпортери у торгівлі товарами

№	Країна	Обсяг експорту (трлн. дол. США)	Частка у світі (%)	№	Країна	Обсяг імпорту (трлн. дол. США)	Частка у світі (%)
1	Китай	2,27	14	1	США	2,31	14
2	США	1,5	9	2	Китай	1,68	10
3	ФРН	1,33	8	3	ФРН	1,05	6
4	Японія	0,624	4	4	Японія	0,648	4
5	Голландія	0,567	3	5	Велико-британія	0,626	4

Провідні країни у торгівлі послугами, 2015

Source: WTO-UNCTAD-ITC estimates

3. Світовий ринок інновацій

- це система відносин з приводу обміну результатами НДДКР, їх спільного проведення країнами чи підприємствами з подальшим сумісним чи роздільним використанням їх результатів.